

Politisk kronik 1. halvår 2013

**Lektor emeritus Lars Bille,
Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.
lb@ifs.ku.dk**

Indfasningen af den dagpengereform, VK-regeringen, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre havde gennemført i 2010, som indebar en halveringen af dagpengeperioden fra fire til to år samt en skærpelse af kravene for at kunne genoptjene retten til dagpenge, vedblev med at være et stort problem for regeringen. Den havde i august og oktober 2012 gennemført akutpakker, der skulle afhjælpe problemerne for dem, der faldt ud af dagpengesystemet. I forbindelse med aftalen om akutpakken fra oktober 2012, indgået mellem regeringen og de private og offentlige arbejdsgivere, udtalte finansminister Bjarne Corydon, at aftalen var fuldt og helt dækkende for at løse dagpengeproblemet.

Det viste sig langt fra at blive tilfældet. I januar opjusteredes skønnet over, hvor mange der ville miste dagpengeretten i første halvår 2013, fra 7.000-12.000 personer til 17.000-23.000, hvilket skal ses i lyset af de 2-4.000, skønnet lød på i 2010, da reformen blev vedtaget. Evalueringer af akutpakkerne viste, at de ikke havde levet op til forventningerne. Et væsentligt argument i forsvaret for dagpengereformen var motivationseffekten, altså at jo tættere den ledige er på at miste dagpenge, jo mere motiveret bliver han eller hun for at tage et job.

Den effekt havde slet ikke haft den styrke, fagøkonomerne havde regnet med. De og med dem regeringen havde på det punkt taget fejl, hvilket beskæftigelsesminister Mette Frederiksen da også erkendte i marts. Enhedslisten vejrede derfor morgenluft og forstærkede presset på regeringen for at få den til at tage konsekvensen af fejltagelsen og få gennemført ændringer af dagpengeperioden og optjeningskravene. Heri blev de i stigende grad støttet af Socialdemokraternes og Socialistisk Folkepartis baglande samt af fagbevægelsen, hvor de opjusterede tal havde skabt yderligere frustrationerne og krav om handling.

Det var regeringens politiske målsætning at opkvalificere arbejdskraften gennem uddannelse og at flytte den ledige arbejdskraft fra passiv forsørgelse af det offentlige til aktiv deltagelse i produktionslivet. Det forudsatte, at der faktisk var uddannelsespladser og jobs at få. Regeringen havde, siden den trådte til, iværksat en række initiativer, som den forventede ville skabe vækst og arbejdspladser. Det gjaldt eksempelvis kickstarten med fremrykning af offentlige investeringer, tilbagebetaling af efterlønsbidraget, en boligaftale om at forhøje investeringerne i de almene boliger, en skattereform, øgede klimainvesteringer, et investeringsvindue, men beskæftigelsesef-

fekten af initiativerne blev væsentligt mindre end forventet.

Derfor fremsatte regeringen efter ret så hårde interne forhandlinger den 26. februar endnu et omfattende udspil »Vækstplan.dk«. Regeringen satsede på at skabe 150.000 private jobs frem til 2020. 80.000 forventedes at komme via en generel forbedring af de internationale økonomiske konjunkturer, resten fra de reformer, der allerede var gennemført eller nu skulle gennemføres. Vækstplanen skulle forhandles sammen med en SU-reform og en reform af kontanthjælpssystemet.

Vækstpakken indeholdt forslag om en skattelettelse til erhvervslivet ved at sænke selskabsskatten fra 25 til 22 procent. Virksomhederne lettedes endvidere for en række afgifter herunder miljøafgifter. Der afsattes omkring 26 milliarder kroner frem mod 2020 til offentlige investeringer, fire milliarder fra Landsbyggefonden til renovering af de almenne boliger og boligjobordningen genindførtes for 2013 og 2014 med skattefradrag af lønudgifterne for boligejerne i forbindelse med renovering af deres bolig. Væksten i det offentlige forbrug skulle sænkes fra 0,8 til 0,6 i gennemsnit frem til 2020.

Forslaget til en kontanthjælpsreform indebar, at unge under 30 år enten skulle tvinges til at tage en uddannelse på SU-sats eller hjælpes til at blive uddannelsesparat gennem en mere aktiv og målrettet indsats. Kontanthjælpsmodtagere over 30 år skulle tage et såkaldt nyttejob for at få kontanthjælp. Var de uarbejdsdygtige skulle de hjælpes til at kunne varetage et arbejde. Desuden blev det foreslået, at en kontanthjælpsmodtager, hvis muligt, skulle forsørges af samleveren, hvor forsørgelsespligten hidtil kun havde været gældende for gifte par. Besparelserne var samlet set beregnet til omkring 1 milliard kroner.

Forslaget til en reform af Statens Uddannelsesstøtte indebar en reduktion af støtten til

hjemmeboende studerende, at støtten blev begrænset til den normerede studietid, hvis studiestarten skete senere end to år efter, at den adgangsgivende eksamen var taget og endelig, at den studerende maksimalt måtte være seks måneder forsinket med at færdiggøre studiet.

Kogt ned til essensen bestod det partipolitisk kontroversielle i, at forslaget om at forbedre virksomhedernes konkurrenceevne ved at give skattelettelser til erhvervslivet var kædet sammen med nedskæringer i kontanthjælpssystemet, SU-systemet og i det offentlige forbrug. Det er ikke hverdagskost i dansk politik, at en regering så vedblivende og åbenlyst udfordrer meget store dele af dens eget vælgerkorps.

På regeringens første møde om »Vækstplan. DK« med Enhedslisten præsenterede partiet syv ultimative krav herunder, at selskabsskattelettelserne skulle fjernes. Partiet kunne heller ikke acceptere, at der blev skåret 2.6 milliarder kroner på den kommunale velfærd som følge af regeringens aftale med Kommunernes Landsforening om kommunernes økonomi for 2014, en aftale som regeringen byggede på i vækstplanen. Enhedslistens hovedbestyrelse satte triumf på ved den 10. marts at vedtage, at partiet skulle stemme nej til en aftale om kommunernes og regionernes økonomiske rammer i 2014, når den kom til afstemning i juni. Da den aftale har en så stor betydning for landets samlede offentlige økonomi, og da staten ikke kan overføre penge til kommunerne uden et vedtaget aktstykke i finansudvalget, så har aftalen i praksis næsten finanslovsagtig status. Enhedslistens melding betød med andre ord, at den de facto truede regeringen på livet, hvis den ikke kunne finde et flertal til anden side.

Det så umiddelbart ikke ud til at blive et problem for regeringen. Venstres formand Lars Løkke Rasmussen erklærede, at partiet ville stemme for aktstykket, fordi det ikke ønskede

at spille et eller andet taktisk spil, bare fordi Enhedslisten ikke kunne finde ud af, om partiet var regeringens parlamentariske grundlag eller ej. Venstre ville gerne forhandle »Vækstplan.DK«, som på centrale punkter flugtede med både Venstres og De Konservervatives politik. De forhandlede derfor samlet med regeringen. De stillede blandt andet krav om, at der skulle indføres et byrdestop, så virksomhederne ikke blev pålagt nye skatter og afgifter frem mod næste valg, at energiafgifterne, ikke mindst NOx-afgiften, blev nedsat, at der blev vedtaget en vækstplan specifikt for mindre og mellemstore virksomheder, at grænsehandlen skulle begrænses, samt det generelle krav om nulvækst i det offentlige forbrug. Dansk Folkeparti ønskede ikke at medvirke til selskabsskattelettelser og reduktioner i velfærdsydelser, så de deltog ikke i de afsluttende forhandlinger om vækstplanen.

Parallelt med forhandlingerne om »Vækstplan.DK« førtes der også forhandlinger om kontanthjælpsreformen og SU-reformen. Begge områder var forligsbundet, så det var nødvendigt, at Dansk Folkeparti deltog i et nyt forlig, såfremt det skulle have virkning inden næste valg. Derfor blev forhandlingerne i midten af april delt op i to spor: Et der handlede om kontanthjælp og SU, og et der handlede om vækstplanen. I det første spor opstod der kortvarigt drama, da Venstre den 19. april meddelte, at det kun ville indgå en aftale om kontanthjælpen – ikke et forlig – fordi partiet ville stå frit til at kunne genoplive kontanthjælpsloftet efter et valg. Den linje kunne De Konservervative ikke følge, så kun et par timer efter fremsættelsen af det ultimative krav, var det ikke længere ultimativt.

Herefter sluttedes der den 18. april forlig mellem regeringen, Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og De Konservervative, et forlig som kun på nogle mindre områder ændrede ved hovedsigtet i regeringens oprindelige udspil. Samlet besparelse frem til 2020 på 1,2 milliarder kroner. Samme dag indgik

samme kreds af partier forlig om en SU-reform, et forlig som også bevarede de centrale dele fra regeringens udspil og som betød en samlet besparelsen frem til 2020 på 2,2 milliarder kroner.

Med disse forlig på plads kunne regeringen forhandle videre om vækstplanen. Den 21. april indgik regeringen forlig, igen med den samme kreds af partier, om en genindførelse af boligjobordningen (hvor sommerhuse nu også blev omfattet), om grænsehandel med en nedsættelse af afgiften på sodavand og øl og om afsættelse af en pulje på 1 milliard kroner over fire år til mere voksen- og efteruddannelse. Det var kun første etape.

Anden etape blev noget mere vanskelig at afslutte, fordi Venstre, De Konservervative og Liberal Alliance stillede krav om at fjerne en arveafgift på 15 procent ved generationsskifte i familieejede virksomheder. Regeringen var imod forslaget, dels fordi den var usikker på beskæftigelseseffekten, dels fordi det ville beslaglægge en stor sum af de 75 milliarder kroner, der var afsat til vækstplanen samt, at det ville være en stor skattelettelse for nogle af de allerrigeste familier.

Ingen af parterne fik deres vilje. Kompromisset blev nemlig, at beløbet hensattes til brug efter 2017 af den regering, der sad på det tidspunkt. Begge parter kunne nu agitere for deres standpunkt til spørgsmålet i den kommende valgkamp. Med denne enighed om at være uenige faldt resten på plads. Regeringen, Venstre, Liberal Alliance og De Konservervative sluttede forlig om en nedsættelse af selskabsskatten fra 25 til 22 procent, om at det offentlige forbrug skulle stige mindre end ellers planlagt (men altså ikke nulvækst), at kommunernes anlægsloft hævedes, om nedsættelse af en række erhvervsafgifter, om længere frist for indbetaling af moms til staten, samt at skatten på aktieindkomst ikke blev hævet som bebudet i udspillet.

Med forliget om »Vækstplan.DK« til et samlet beløb frem til 2020 på 75 milliarder kroner, havde regeringen fået gennemført en stor satsning med bred tilslutning i Folketinget og dermed endnu en gang opfyldt et af regeringsgrundlagets målsætninger om at genskabe det brede samarbejde. Desuden var det regeringens hensigt med satsningen, at den ville sætte mere gang i den økonomiske vækst og dermed sikre flere jobs, så de ledige kunne flyttes fra passiv offentlig forsørgelse til et selvforsørgende aktivt arbejdsliv.

Det var dog ikke sådan, Enhedslisten og ej heller store dele af Socialistisk Folkeparti opfattede resultatet. Her var vurderingen, at endnu en gang havde regering indgået et »blåt« forlig, der gav skattelettelser til erhvervslivet betalt af kontanthjælpsmodtagerne og de studerende. En omvendt Robin Hood, som lå langt fra de forventninger, de havde haft i 2011 til den nye regering. Venstre fløjen fandt, at det blev sværere og sværere at se forskel på den politik, centrum-venstre regeringen førte, og den politik, den borgerlige fløj stod for.

Det gjaldt især regeringens fastholdelse af den dagpengereform, som den borgerlige regering havde gennemført i 2010. Hidtil var regeringen kun gået med til midlertidige løsninger, der udskød den fulde indfasning af reformen, men ikke til en permanent genindførelse af den fireårige periode. En opgørelse i april viste, at 12.000-14.000 ledige risikerede at stå helt uden indkomst ved udgangen af juni, hvis ikke der skete ændringer. Enhedslisten og fagbevægelsen pressede voldsomt på for at få en permanent løsning, og også i de to regeringspartier, Socialistisk Folkeparti og Socialdemokraterne, øgedes presset på regeringen. Selv i Det Radikale Venstre, som hårdnakket havde stået på en fastholdelse af den toårige periode, kom der nu flere kritiske røster.

Presset øgedes yderligere, fordi den uddannelsesordning (ledige, der faldt ud af dagpen-

gesystemet, kunne få op til 26 ugers uddannelse på en ydelse svarende til kontanthjælp), som regeringen havde aftalt med Enhedslisten i finanslovsforliget i november 2012, udløb 1. juli 2013. Det er sædvane, at den siddende regering i forbindelse med Folketingets afslutningsdebat får flertal for en vedtagelse om det forgangne års resultater og de fremtidige politiske planer.

Enhedslisten søgte nu at sætte trumf på ved at true med ikke at stemme for en sådan vedtagelse, medmindre der i vedtagelsen stod, at der ville blive fundet en løsning for dem, der faldt ud af dagpengesystemet. Dermed ville regeringen komme i mindretal i en væsentlig afstemning. En slags mistillidsvotum, som regeringen dog kunne vælge at sidde overhørig. Kun et egentligt mistillidsvotum, stillet for eksempel af den borgerlige opposition, som fik støtte af Enhedslisten, kunne vælte regeringen, og det var der trods alt ikke mange, der troede på ville ske.

Det var på den baggrund, regeringen den 14. maj fremlagde en redningspakke til de 25-30.000, der stod til at miste dagpengeretten i 2013. Udspillet blev alene forhandlet med Enhedslisten, da Lars Løkke Rasmussen straks ved fremsættelsen af pakken erklærede, at Venstre ikke ville medvirke til lappeløsninger. Dansk Folkeparti ville gerne være med til lempelser, så Kristian Thulesen Dahl undrede sig over ikke at blive inviteret til forhandlingerne, men da det var Dansk Folkeparti, der havde været arkitekten bag reformen i 2010, fandt regeringen, at der var tale om rent hykleri.

Udspillet ændrede hverken på den to-årige dagpengeperiode eller på de 52 ugers genoptjeningskrav. Her stod regeringen fast. Til gengæld indebar det, at den uddannelsesordning, som blev indført med Enhedslisten i finanslovsaftalen, blev videreført for resten af 2013. Derefter etableredes en nyskabelse, en midlertidig arbejdsmarkedsydelse, som grad-

vist skulle udfases frem mod andet halvår af 2016. Arbejdsmarkedsydelsen svarede til 80 procent af dagpengesatsen for forsørgere og 60 procent for ikkeforsørgere. Desuden var der forslag om at nedsætte en kommission, der skulle kulegrave hele dagpengesystemet og komme med ideer til en fremtidssikring af systemet.

Når der ses bort fra, at udspillet ikke indeholdt ændringer af dagpengeperioden og optjeningskravet, blev det modtaget ret så positivt af venstrefløjens og fagbevægelsens. Den vigtigste knast i udspillet var forslaget om at finansiere udgifterne med en forhøjelse af akassekontingentet. Den lykkedes det Enhedslisten at få forhandlet væk i det forlig, den indgik med regeringen den 22. maj, et forlig, der i øvrigt helt fulgte regeringens udspil. Finansieringen blev i stedet hentet fra mere end tolv forskellige områder og puljer.

Ved at gøre indfasningen af dagpengereformen længere og dermed mindre brutal var det regeringens håb, at det problem, der havde martret den siden tiltrædelsen i 2011, var om ikke løst – reformen stod jo stadig ved magt – så dog fjernet fra topplaceringen på den politiske dagsorden for en rum tid og dermed ikke længere skyggede for regeringens andre initiativer. Folketingets afslutningsdebat kunne nu afvikles med de sædvanlige meningsudvekslinger og politiske markeringer, men helt uden drama.

I regeringsgrundlaget havde regeringen forpligtet sig til at fremsætte forslag til en reform af folkeskolen, som sigtede mod en indførelse af helhedsskolen, et markant løft af elevernes faglige kundskaber og tydeliggørelse af folkeskolens værdigrundlag. Regeringens udspil lagde blandt andet op til, at lærerne skulle undervise en større del af deres samlede arbejdstid, at eleverne skulle have en længere skoledag med flere timer i dansk, matematik og natur/teknik og med engelsk fra 1. klasse samt aktivitetstimer til lektie-

hjælp, leg og bevægelse. For de ældste elever ville det betyde en skoledag på 37 timer om ugen og for de yngste på 30 timer om ugen. Regeringens udspil blev i udgangspunktet godt modtaget af de borgerlige partier.

En vigtig forudsætning for, at intentionerne bag skolereformen kunne virkeliggøres, var efter politikernes opfattelse, at den gældende aftale mellem Kommunernes Landsforening (KL) og lærernes fagforening om lærernes arbejdstid blev ændret. KL ønskede at give skolelederne på de enkelte skoler ret til at lede og fordele arbejdet, altså at bestemme over lærernes arbejdstid. Det modsatte lærerne sig. De frygtede, at det ville give dem mindre indflydelse på skolen, mindre forberedelsestid og dermed sænke kvaliteten af undervisningen. Forhandlingerne brød sammen.

KL tog herefter det usædvanlige skridt at lockoute lærerne med virkning fra 2. april. Skolerne lukkede, og det vedblev de med at være, indtil regeringen den 24. april greb ind i konflikten med et lovforslag, hvis indhold i alt væsentligt imødekom KL's ønsker, krydret med en mindre lønstigning til lærerne samt en milliard kroner til efteruddannelse i perioden frem til 2020. Lovforslaget blev vedtaget med støtte fra alle partierne undtagen Enhedslisten og Liberal Alliance. Konflikten og lovindgrebet var ikke just et ideelt udgangspunkt for en god implementering af en omfattende skolereform. Forløbet var heller ikke ideelt for Socialistisk Folkeparti og Det radikale Venstre, som havde mange af deres kernevælgere blandt folkeskolelærerne.

Efter lovindgrebet blev forhandlingerne om skolereformen genoptaget. Forudsætningen for, at en ny reform kunne træde i kraft inden et folketingsvalg, var, at alle de partier, der stod bag den gældende lov om folkeskolen, tilsluttede sig den nye. Det tilsagde de uskrevne parlamentariske spilleregler. De borgerlige oppositionspartier kunne i mangt og meget tilslutte sig regeringens forslag, men

de var modstandere af, at elevernes ugentlige timetal blev så højt, som regeringen havde spillet ud med, da de ikke var tilhængere af aktivitetstimerne. Her bøjede regeringen sig og pillede dem ud af forhandlingerne. Det tilbageværende centrale stridspunkt blev om lektiehjælp på skolen – lektiecaféer – skulle være obligatorisk eller frivillig for den enkelte elev.

I begyndelsen af juni opnåedes der enighed mellem regeringen, Venstre og Dansk Folkeparti om reformen, mens De Konservative valgte at stå udenfor. Partiet var stærk modstander af at gøre timerne til lektiehjælp obligatoriske, noget, som det fandt var både formynderisk og udtryk for en statsliggørelse af familiernes hverdag. Det var ganske enkelt konservativt hjerteblod, som det blev udtrykt, at stå fast her. De Konservatives standpunkt skabte udtalt utilfredshed hos forligspartierne og betød, at skolereformen først ville kunne træde i kraft efter et folketingsvalg.

Efter endnu en forhandlingsrunde tilsluttede De Konservative sig den 13. juni et kompromisforslag om, at det blev obligatorisk for skolerne at tilbyde lektiecafé, men frivilligt for eleverne at deltage. Det indebar, at minimumstimetallet for en skoleuge blev nedsat til 28 timer for de mindste elever, 30 timer i 4. til 6. klasse, og 33 timer for de ældste elever i stedet for 30, 33 og 35, som de fem øvrige partier ellers var blevet enig om. Først efter næste folketingsvalg ville lektiecafé-timerne blive obligatoriske.

Med den på plads var et vigtigt økonomisk element i kommuneaftalen afklaret, og en ny aftale med midler til implementering af skolereformen kunne med støtte fra forligspartierne indgås af regeringen med Kommunernes Landsforening. Den største reform af folkeskolen i årtier kunne nu blive gennemført fra sommeren 2014 med støtte fra regeringspartierne, Venstre, Dansk Folkeparti og De Konservative.

Den gældende offentlighedslov daterede sig tilbage til 1985 og trængte til en revision. Den tog for eksempel ikke højde for de mange offentlige selskaber, som var opstået siden dengang, og den gav ikke mulighed for aktindsigt i databaser og lignende, som nu var kommet til at spille en større rolle end de gjorde, da loven var blevet vedtaget. Omvendt gav den mulighed for aktindsigt i de dokumenter det stigende antal styrelser og direktorater udvekslede med ministerierne. Flere og flere af de lovforberedende og politikudviklende processer foregik derfor nu i styrelserne og direktoraterne i et samspil med ministerierne. Dette og meget andet blev den i 2002 nedsatte Offentlighedskommission bedt om at tage op til fornyet vurdering. Efter syv års arbejde foreslog kommissionen en ny lov, der lukkede op for aktindsigt i blandt andet offentlige selskaber og kommunernes og regionernes organisationer og regulerede adgangen til offentlige databaser, mens der blev lukket ned for aktindsigt i dokumenter mellem et ministerium og dets styrelser i sager, der handlede om ministerbetjening, samt i dokumenter mellem ministre og folketingsmedlemmer i sager om lovgivning og anden tilsvarende politisk proces.

Den daværende VK-regering fremsatte et lovforslag, der fulgte kommissionens anbefalinger, men formåede ikke at få støtte til det hverken fra Dansk Folkeparti og Liberal Alliance eller fra de senere regeringspartier. Det kom derfor som en overraskelse, at de sidstnævnte i oktober 2012 – uden de andre partiers vidende – havde forhandlet med Venstre og De Konservative og nu var blevet enige om en nye lov om offentlighed i forvaltningen, som kun på enkelte marginale områder adskilte sig fra VK-regeringens lovforslag.

Der rejste sig en stærk modstand mod loven, dels fra de partier, der ikke var med i aftalen, dels fra regeringspartierne egne baglande. Mediebevågenheden var usædvanlig stor, hvad der ikke kan undre, da loven i høj

grad påvirkede pressens arbejdsvilkår ved på centrale punkter at begrænse journalisternes muligheder for gennem aktindsigt at undersøge politikernes og embedsmændenes magtudøvelse. Mere end 80.000 underskrifter mod loven blev indsamlet, og en pænt besøgt demonstration afholdt på Christiansborgs Slotsplads. Kritikernes kernepunkt var, at indskrænkningen af offentlighedens muligheder for at kontrollere magthaverne var stærkt problematisk for et transparent og levende folkestyre.

Justitsminister Morten Bødskov forsvarede lovforslaget med, at det på væsentlige områder faktisk udvidede offentlighedens muligheder for indsigt i forvaltningen, men at det var nødvendigt, at der blev skabt et rum, hvor politikerne og embedsmændene kunne udvikle politik og trykprøve, som han udtrykte det, nye initiativer og lovforslag uden at offentligheden fik indsigt i lige netop disse interne processer. Debatten blotlagde det klassiske skisma, som ligger indbygget i folkestyret, nemlig at finde den rette balance mellem hvor meget folk og hvor meget styre. Hvorom altid var, debatten ændrede intet, og loven blev vedtaget af regeringen, Venstre og De Konservative den 3. juni.

Formandsskiftet i Socialistisk Folkeparti i oktober 2012 skabte ikke den ønskede ro på de indre linjer. Næstformand Mattias Tesfaye havde før årsskiftet nedlagt sine tillidshverv i partiet. Han meldte sig i begyndelsen af 2013 ind hos Socialdemokraterne. Det samme gjorde nogle formænd for lokale partiforeninger. Størst opmærksomhed fik tidligere skatteminister Thor Möger Pedersen, da han meddelte, at han nedlagde sit folketingskandidatur for Socialistisk Folkeparti. Hermed stoppede afskalningen dog ikke.

Da regeringen fremlagde »Vækstplan.dk« udløste det voldsom kritik af den nye partiformand fra dele af partiet. Hun havde lovet at sikre røde og grønne aftryk i vækstplanen

og sagt, at hun var en stædig fynbo, der ville bide sig fast i forhandlingsbordet. Kritikerne fandt, at hun havde bidt sig fast i et rullebord og nu var blevet kørt rundt i manegen af de andre regeringspartier. En underskriftsindsamling blev igangsat for at samle opbakning til, at partiet skulle træde ud af regeringen. En meningsmåling viste, at halvdelen af de vælgere, der havde stemt på Socialistisk Folkeparti ved valget i 2011, mente, at partiet skulle træde ud af regeringen.

På et i forvejen planlagt møde i landsledelsen i begyndelsen af marts fik partitoppen imidlertid fuld opbakning til vækstplanen, til at blive siddende i regeringen og til et strategipapir, som fastslog, at partiet fremover skulle have mere fokus på velfærd, grøn omstilling, fordelingspolitik og en klarere og ærligere kommunikation om de resultater, partiet opnåede i forhandlingerne med de andre regeringspartier. Strategipapiret var knapt så klart, når det gjaldt spørgsmålet om, hvorvidt Socialistisk Folkeparti efter et folketingsvalg skulle stræbe efter at komme i regering igen eller skulle genindtage den gammelkendte rolle som oppositionsparti. En formulering om, at partiet var et naturligt regeringsparti, blev massivt nedstemt i landsledelsen.

Netop den uenighed om villigheden til at påtage sig regeringsansvar førte til, at partiets politiske ordfører Jesper Petersen den 19. marts valgte at melde sig ud af Socialistisk Folkeparti og ind hos Socialdemokraterne. Her blev han uden problemer accepteret som medlem af den socialdemokratiske folketingsgruppe. Samme dag meddelte partiets medlem af Europaparlamentet Emilie Turunen samt medlem af landsledelsen Nanna Westerbye, at de også havde meldt sig ud af partiet og ind hos Socialdemokraterne. Dermed var nogle af hovedkræfterne bag Villy Søvndals projekt om at gøre Socialistisk Folkeparti til et ansvarligt regeringsparti ude af spillet om det, som nogle betegnede som kampen om partiets sjæl. »Børnebanden«

havde tabt til »Traditionalisterne«. Landsmødet i begyndelsen af maj forløb herefter uden de store problemer for partiledelsen, men med den fortsat nedadgående vælgertilslutning, som meningsmålingerne viste, ulmede utilfredsheden stadigvæk i partiet.

På Enhedslistens årsmøde den 26.-28. april skulle de delegerede blandt andet tage stilling til et forslag fra partiets ledende folketingspolitikere om, at partiet for første gang skulle opstille på en selvstændig liste ved valget til Europaparlamentet i maj 2014 og dermed bryde det hidtidige samarbejde med Folkebevægelsen mod EU. Forslaget vakte modstand blandt partiets medlemmer, som frygtede, at det ville blive enden på fire årtiers tværpolitisk EU-modstand, fordi stemmeopsplitningen kunne risikere at føre til, at hverken Folkebevægelsen mod EU eller Enhedslisten hver især ville få stemmer nok til at blive repræsenteret. En vejledende urafstemning blandt medlemmerne viste et knebent flertal for modstanderne af forslaget.

Afstemningen på landsmødet var dog klar. Den viste med 222 stemmer mod og 158 stemmer for, at de delegerede ikke ønskede, at partiet opstillede med egen liste. Partitoppen blev underkendt. Det blev den også i en afstemning om at ændre partiets regler for opstilling til Folketinget, således at Johanne Schmidt-Nielsen blev sikret endnu en periode i Folketinget. Det ville være et eklatant brud på partiets rotationsprincip, som skulle forhindre, at folketingspolitikere blev le-

vebrødspolitikere og korruperet af at have magt i lang tid. Et medlem kunne ikke opstilles til et folketingsvalg, hvis personen havde siddet i Folketinget i syv år, og det princip blev altså fastholdt af årsmødet uanset Johanne Schmidt-Nielsens vælgermæssige popularitet.

Årsmødet udstak også en overordnet kurs, som folketingsgruppen og hovedbestyrelsen skulle følge forud for efterårets finanslovsforhandlinger. Kursen indebar en vis stramning, idet det nu blev bestemt, at Enhedslisten kun kunne stemme for en finanslov, som markerede et brud med VK-regeringens økonomiske politik, hvor det hidtil havde været nok at opfordre regeringen til et sådant brud. Dermed var der lagt i kakkelovnen til endnu en holmgang mellem regeringen og dens parlamentariske grundlag.

Regeringen havde i halvåret vist sin manøvreduktighed ved både at indgå forlig med den borgerlige opposition og forlig med Enhedslisten. Halvåret havde også vist, at regeringen konsekvent fastholdt linjen i den økonomiske politik og det på trods af, at meningsmålingerne konstant viste et stort flertal for den borgerlige opposition. Med historisk lav vælgertilslutning til Socialdemokraterne og med en spærregrænse, der kunne skimtes i horisonten, for Socialistisk Folkepartis vedkommende, tiltog spekulationerne i pressen, om ikke sammenhængskraften i regeringen var ved at have nået bristepunktet.